

Passar el sarrampió

FEDERICO GALLO

Per a un professional del periodisme amb una certa experiència als mitjans àudio-visuals, que ha assistit activament als grans canvis tecnològics als *mass media*, parlar de la televisió, de cap a on pot anar la televisió, resulta complicat perquè a la societat moderna hi ha un abans i un després de la televisió. El dia en què el món començà a ser aquella aldea global de què parlen els experts, va acabar una civilització i en va començar una altra. No solament es va produir un relleu generacional en sentit estricte, en la informació, en els informadors; simplement va néixer una altra cosa. Un món diferent que va devorar a un ritme vertiginós molts conceptes, que va servir per a fins beneficiosos, que va formar i va informar, però que també va construir tabús, va deformar, manipular i promocionar gustos, consums i filosofies diferents.

Aquest rectangle màgic que en un principi s'il·luminava en blanc i negre i ara en color, amb el suport del vídeo, mana a moltes llars ofegant i impeding converses familiars, és el nou rei de la nostra societat, una espècie de "gurú" que sap de tot, opina de tot, dicta modes i destrueix o exalta persones i ideologies. Quan es tracta d'opinar sobre un fenomen com la televisió és difícil fer-ho des del distanciament, però s'ha d'intentar afrontar-ho amb serenitat.

15

Els gustos dels telespectadors

En primer lloc la televisió és un fenomen marcat pels gustos dels espectadors. Però d'una forma cíclica, no definitiva. Les

modes estan a l'ordre del dia a la televisió perquè en aquest mitjà és molt difícil inventar res. Les cadenes públiques i privades mantenen una vigilància atenta sobre els programes d'èxit que s'emeten a altres països. La moda per exemple dels *reality shows* o dels programes intimistes de reconciliacions amoroses o familiars que ara sembla que estan a la *cresta de la ola*, són fenòmens que van tenir èxit fa una dècada a altres països i que ens han estat importats amb major o menor èxit.

Cadenes italianes, la RAI per exemple, van explotar a fons programes de les característiques de *Quién sabe dónde* i les franceses, de l'estil de *Lo que necesitas es amor*. De la televisió nord-americana, per exemple, han arribat també amb alguns anys de retard, sèries de l'estil *Misterios sin resolver* i escenificacions com *La máquina de la verdad*. És cert que en aquestes televisions, aquestes modes han anat desapareixent a poc a poc, però per anar-les substituint per unes altres.

En aquests moments, per exemple, una moda que a USA té un gran índex d'audiència és una cadena que retransmet judicis importants en directe, i a Espanya els experts en marquètins televisius han detectat una gran afició entre els telespectadors en tot allò que fa referència a actuacions en viu i en directe de jutges, fiscals, advocats i acusats. El meu pronòstic és que, amb el pas dels anys, veurem un augment espectacular de la informació judicial a totes les cadenes de televisions espanyoles. Se'm podrà argumentar que el món de la justícia és més hermètic a Espanya que a d'altres països, però si la televisió imposa aquesta moda al món judicial, canviarà per adaptar-se als temps d'ara. Serà bo o dolent, per a la justícia i els justiciables? Sincerament, no ho sé, però en tot cas serà qüestió de gustos.

Un mitjà sense pietat

El problema de la televisió és que és un mitjà atractiu, influent, però despietat i molt clar. Es poden guanyar molts diners en els negocis de la televisió però les inversions han de ser meditades, prudents a mig o llarg termini, i milionàries. Exceptuant alguns presentadors, els de moda i algunes productores, les afortunades que han trobat el programa d'or, els diners de la televisió tarden en arribar i han estat la causa de la ruïna de molts grups editorials de revistes i diaris que, triomfadors en el seu terreny, van entrar alegrement en un món que no dominaven. És cert que l'editor d'un grup de comunicació que compti amb una cadena de televisió, tingui influència política, això ningú no ho dubta, però també corre el risc d'arruinar-se si no encerta en els seus projectes televisius. Això ha passat a gran part d'Europa i Estats Units i a Espanya comencem a detectar símptomes que les cadenes privades han arribat a la conclusió que o bé frenaven les seves polítiques de contractacions en matèria d'estrelles o bé queien de cap als números vermells, que són l'antesala de les fallides empresarials.

Qui escriu això creu en la televisió i l'estima, tant la pública com la privada. La primera perquè no deixa de ser un element vertebrador d'una cultura d'Estat, sigui amb una concepció centralista a la francesa o bé per la via autonòmica del nostre país. La segona, la privada, perquè és un contrapès a la llibertat d'informació i una garantia de la pluralitat d'opinió enfront a la temptació que gairebé tots els governs tenen de manipular, poc o molt, les televisions estatals en favor de qui mana.

El problema radica a un altre lloc, a un altre front. El que és perillós, com passa al nostre país, és que s'obligui a les televisions públiques, estatals o autonòmiques, a competir en el

terreny de la publicitat –l’audiència és una altra cosa– amb les televisions privades, perquè al no augmentar el pastís publicitari al mateix temps que les ofertes televisives, obliguem a la televisió pública a batre’s en el terreny de la competitivitat i a entrar en àrees que no li són pròpies quant a triculències i falta de sensibilitat social. Tampoc sóc partidari d’una televisió pública avorrida i residual com voldrien algunes privades, però seria interessant que els qui manen en aquest sector arribessin a una mena de pacte d’Estat que limités terrenys, potser per la via de subvencions a la manera oficial i d’exigència de responsabilitats puntuals a les privades, i que consti que no parlo de cap tipus de censura prèvia. Així com mai he cregut en el *todo vale* sempre he apostat per l’autoresponsabilitat. Els fins mai no justificaran els mitjans, ni tampoc el fet de guanyar diners ni de deformar la veritat política d’un país. La veritat ha d’estar per sobre dels interessos particulars i també dels generals. Però qui maneja els fils d’una cadena de televisió pública o privada, estatal o autonòmica, sempre pot sentir la temptació de fer servir els colors del seu rectangle màgic per subvertir camaleònicament la realitat i agradar al poder polític de torn. Per això, a la curta o a la llarga, en aquest país com en d’altres, veïns per cert, haurem d’anar a ordenaments jurídics en forma d’algun tipus de lleis antitrust.

Queda molt per veure

18

Això no queda molt llunyà perquè els espanyols, per imaginatius i intuïtius que siguem, no ens podem inventar la història universal ni la marxa de la societat global. Els hermetismes socials s’han acabat precisament amb la televisió, aquesta és una de les seves servituds i grandeses. Però tampoc hem de satanitzar res ni ningú, amb la televisió no comença ni

acaba el món. No crec, sincerament, que el poble espanyol tingui actualment les televisions que es mereix. Encara és massa aviat, falta solera en la pluralitat d'opcions. Els gustos, el *zapeo*, la profundització en la cultura i l'educació, seran els que marcaran les televisions del futur. Passaran unes modes i n'arribaran unes altres. Crec que encara ens queda molt per veure o per no veure, segons els gustos de cadascú davant del televisor.

Les noves generacions es vacunaran davant les televisions amb el pas del temps. S'aprendrà a llegir sense escarafalls i hi haurà un procés natural de selecció, com passa en la naturalesa de totes les coses. Després d'un temps de saturació televisiva com el que estem vivint, acabarà la contraprogramació, i la cadena que no trobi el seu lloc acabarà tancant o canviant d'accionariat per prendre altres rumbos. Arribarà novament, en una paraula, la serenitat o si ho prefereixen la normalitat. Avui vivim uns temps desballestats en matèria de televisió i no val que ens comparin amb el *net work* dels Estats Units perquè Espanya no és USA, no som un continent, no tenim la seva potència publicitària ni els seus gustos, ni tampoc els seus televisors.

Una demostració d'això és l'èxit de les sèries espanyoles tipus *Farmacia de guardia* en les diferents cadenes nacionals. No és que siguem diferents ni vulguem ser-ho: és que som diferents ni més ni menys que els francesos, alemanys, italians o britànics. Ells han passat fa anys aquest sarrampió de salvatge competència televisiva. Si som europeus, dic jo que ho serem en tot, no només en allò dolent...